

حکیم سید ابوالقاسم نباتی



«حکیم سید ابوالقاسم نباتی» (1262-1192 هجری قمری) در روستای خرم و سرسبز اوشتبون در ولایت قاراداغ آذربایجان به دنیا آمده و در همان جا دفن شده است. وی در علوم دینی و عرفانی تحصیلات عمیقی داشته و در سه زبان ترکی و عربی و فارسی آثاری از خود بر جای گذاشته است.

«حکیم سید ابوالقاسم نباتی» (1262-1192 هجری قمری) در روستای خرم و سرسبز اوشتبون در ولایت قاراداغ آذربایجان به دنیا آمده و در همان جا دفن شده است. وی در علوم دینی و عرفانی تحصیلات عمیقی داشته و در سه زبان ترکی و عربی و فارسی آثاری از خود بر جای گذاشته است.

تحصیلات حوزوی و مراتب سیروسلوک خود را در تبریز به فرجام رسانیده و در اردبیل به سلک مریدان «ناصرعلیشاه اردبیلی» درآمده و در خانقاه سرخاب تبریز به «مجنونشاه قاراداغی» معروف شده است. دیوانهای ترکی و فارسی، رساله‌ی «عین العشق» و پاره‌ای از اشعار عربی وی دو قرن است که در میان دوستداران عرفان اسلامی و اغلب در اویش و عرفا دست به دست می‌گردد. اشعارش بسیار شورانگیز و عاری از هرگونه تعقیدات لفظی و سرشار از صنایع زیبای ادبی است.

در سال 1371 کنگره بزرگداشت این شاعر عارف و صریح و الهجه و صافی ضمیر در سطح ملی برگزار شد و به همین مناسبت دیوانهای ترکی و فارسی وی را تصحیح و تدوین و در دو جلد جداگانه چاپ کردند.

اشعار شورانگیز او در زمان حیاتش اکناف و اقطار کشورهای همسایه را در نور دیده و در هندوستان و آسیای صغیر و قفقاز و در عراق عرب معروف بوده است.

از شعر دلفریب نباتی نه این جهان

نه گنبد سیهر برین زیب و شان گرفت

بعد از ظهور نباتی در تاریخ ادبیات ما مکتب واقف - نباتی حاکم می‌شود و جریان اصلی شعر تشکیل می‌یابد حتی غزل سرایان آذربایجان از تاثیرپذیری از این مکتب نمی‌توانند کنار بمانند.

نام نباتی در تاریخ ادبیات ما در کنار نام فضولی می‌آید و در ادبیات کلاسیک رسمی ما، مانند او شاعری که اشعارش در قلب‌ها و زبان مردم نفوذ و جاری‌یابد نمی‌توان پیدا نمود. نباتی در دوران حیات خود شاهد جنگ‌های خونین ایران و روس و فجایع آن روزگار بوده و می‌توان انعکاس آن را در اشعار وی دید. نباتی در قالب‌های مختلف مثل قصیده غزل قوشما مستزاد مخمس مثنوی رباعی بحر طویل دوبیتی بنشلیک، گرایلی و غیره شعر سروده است.

اما تخلص نباتی «نبات» علاوه بر معانی مختلف در اصطلاحات صوفیانه به معنی ورد و ذکر می‌باشد به اعتقاد برخی از محققان تخلص نباتی را صدر الممالک اردبیلی به وی داده است.

درباره ایمان و مذهب و عقیده نباتی نیز باید گفت که وی عاشق حضرت علی (ع) می‌باشد و در وصف آن حضرت اشعار با ارزشی دارد مثلاً:

منی بواسم اعظم ائندی، ناطیق

منیم مجموع دیوانیم علی دیر

مخدوم جهان، مطاع کل عالم

سرخیل جمیع انبیادیر حیدر

نباتی شیعه مذهب می‌باشد در دیوان ترکی و فارسی او اسناد بسیاری وجود دارد که نشان از شیعه مذهب بودن وی است نمونه‌ای دیگر:

آن نادعلی سینجلی را صلوات

آن شیر خدا شاه ولی را صلوات

بفرصت اگر شیعه مخلص هستی

پیوسته زجان و دل علی را صلوات

عشق در اشعار نباتی:

در اشعار نباتی عشق مجازی مقدمه و آغازی برای عشق حقیقی می‌باشد و مثل هر عارف دیگری به هر یار و معشوق زمینی دل بستن و عاشق شدن را رد می‌نماید.

حکیم نباتی هیچ شاه و حاکمی را مدح نکرده. نباتی صاحب یک شخصیت معنوی و الهی می‌باشد و دست از دنیا و مادیات کشیده و انسانی قانع و خاضع بوده است.